

Innhold

Forord fra barneombudet	9
Forord	11
Leserveiledning	13
Kapittel 1	
Innledning.	15
Formål og problemstillinger.	20
Begrepsbruk.	20
Barn og ungdom	20
Barneperspektiv	20
Vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt	21
Fysisk vold mot barn	22
Psykisk/emosjonell vold mot barn	22
Seksuelle overgrep mot barn.	23
Fysisk omsorgssvikt	23
Psykisk/emosjonell omsorgssvikt	23
Barn som opplever vold i hjemmet.	23
Traumer	24
Definisjoner og omfang	25
Å definere «barn som opplever vold i hjemmet».	25
Omfang	26
Forskningsfeltet – konklusjoner og kunnskapshull.	31
De aller minste.	33
De litt eldre	33
De voksne	34
Posttraumatisk stresslidelse.	35
Coping og resiliens.	36
Barn med annen etnisk opprinnelse.	40
Nordisk forskning	43
Barn som opplever vold, og deres rolle som aktører	44

Overlapping mellom forskjellige typer vold og omsorgssvikt	45
Teoretiske utgangspunkter	47
Teori som samfunnsmålestokk	47
Barndomssosiologi	48
Narrativ teori	50
Kapittel 2	
Metode og fremgangsmåter	53
Bakgrunn og arbeidsprosess	53
Informantene	56
Generell bakgrunnsinformasjon	57
Intervjuene	58
Det fortellerfokuserte forskningsintervjuet	61
Tematisk analyse	63
Narrativ analyse	64
Å være forsker på et kritesenter	66
Kapittel 3	
Åtte historier om vold	68
Å leve i et voldsvelde	89
Grov og livstruende vold over lang tid	90
Mangel på hverdag	90
Å stadig være i beredskap, klar for det verste	91
Kontroll, trusler og «bizarre handlinger»	92
Den umulige handlingen	92
Oppsummering og diskusjon	96
Spørsmål til diskusjon	98
Kapittel 4	
Barna og ungdommenes strategier	99
Før voldsepisoden	103
Forebygge	104
Dempe	109
Oppsummering og diskusjon	116
Under voldsepisoden	119

Gå mellom	119
Beskytte seg selv og/eller søsknene sine.	126
Tilkalle hjelp	131
Oppsummering og diskusjon	136
Etter voldsepisoden	139
Være en støtte	139
Ta igjen	141
Oppsummering og diskusjon	143
Spørsmål til diskusjon	145

Kapittel 5

Samfunnets respons.	146
Generelt om å søke hjelp fra samfunnet	147
Skolens respons	150
Støtte og hjelp i tiden med vold	150
Støtte og hjelp etter oppbruddet	153
Ingen støtte i eller etter tiden med vold	156
Politiets respons	160
Barnas opplevelser av møtet med politiet	162
Barnas innstilling til og forestillinger om politiet	165
Barnevernets respons	173
Barnas og ungdommenes forestillinger om barnevernet	174
Barn og ungdommers opplevelse av å møte barnevernet	177
Oppsummering	187
Holdepunkter for profesjonelle hjelpere	190
Spørsmål til diskusjon	192

Kapittel 6

Handlingsrom – et spørsmål om forhandling.	193
Voldens alvorlighetsgrad.	194
Forholdet til voldsutøveren	195
Etnisitet	197
Sosiale nettverk.	199
Alder	201
Oppsummering og diskusjon	202
Spørsmål til diskusjon	203

Kapittel 7

Veien videre for barn som opplever vold i hjemmet

– sluttdiskusjon og praktiske implikasjoner	204
Hovedfunn.	204
En stemme som høres	207
Gjøre motstand	210
Veien videre for barn som opplever vold i hjemmet	214
Fremtidige forskningsspørsmål.	217
Sluttord fra Simon, 13 år	219

Fem budskap fra barn som lever med vold i hjemmet.	220
--	-----

Referanser	221
----------------------	-----

Etterord

Hjemme best og hjemme verst – møtet med Carolinas barn . .	243
--	-----

MAGNE RAUNDALEN

Stikkord.	247
-------------------	-----

Forord fra barneombudet

Kjære leser

Du sitter nå med en særdeles viktig bok i hånden. En bok som handler om barn som opplever vold i hjemmet, og hvordan disse barna utvikler strategier for å sikre seg selv og sin familie både før, under og etter voldsepisodene. 25 barn og unge i alderen 8–20 år forteller sine historier, og viser oss at de er så mye mer enn bare passive ofre for den volden de er blitt utsatt for. Dette er sterke handlende barn og unge, som aktivt forsøker å begrense den volden de selv og deres mødre utsettes for. Det er dessverre også fortellinger om at voksne altfor sjeldent tar seg bryet med å prate med disse barna for å få høre deres versjon av saken, og hva de trenger for å få det bedre.

Mitt første møte med familievold hadde jeg som ung turnuslege. En jente ringte legevakten og fortalte at legen måtte komme med en gang, for mamma trengte hjelp. Synet som møtte meg var en sønderslått mor som lå nærmest bevisstløs i senga, mens storesøster på 9 år hadde samlet sammen alle småsøsknene sine i et annet rom hvor hun satt og trøstet dem. Til tross for at hun også selv var blitt slått hadde hun hatt styrke til å ringe en hun trodde kunne hjelpe, ha omsorg for mor og ivareta småsøsknene sine. I tillegg kunne hun fortelle doktoren at alle måtte komme seg ut av huset før pappa kom tilbake, at de trengte et trygt sted å overnatte til han hadde roet seg ned og at det kunne ta noen dager så det var viktig at småsøsknene fikk med seg skolesekkene sine. Den snarrådigheten, verdigheten og det motet denne jenta viste gjorde dypt inntrykk på meg, og bør minne oss alle om at barn som henne er helter like mye som ofre.

Hva kan vi lære av disse fortellingene? At barn ofte handler i krisesituasjoner, de er ikke bare passive tilskuere til volden. De søker aktivt løsninger for å beskytte seg selv og sin familie. Ved å anerkjenne at disse barna er så mye mer enn svake, passive voldsofre kan vi hjelpe dem til å tro på sin egen styrke og muligheter, og slik hjelpe dem til å gå videre med livene sine.

Denne boka lærer oss også om hvor viktig det er å se barna som selvstendige individer med krav på å bli tatt på alvor. FNs barnekonven-

sjons artikkel 12 sier at barn har rett til å bli hørt i saker som angår dem, og at barns mening skal tillegges vekt. Barneombudet etablerte i 2006 en ekspertgruppe bestående av barn som har erfaring med vold i familien. Deres erfaringer og ønsker stemmer godt overens med det vi erfarer i denne boka. Mange har hatt overraskende liten kontakt med det offentlige hjelpeapparatet, som barnevern og politi. Barna er også opptatt av å bli tatt mer på alvor i sitt møte med hjelpeapparatet, og opplevde ofte at hverken barnevern eller politi snakket med dem om hvordan de hadde det hjemme. Som en gutt fortalte; når det til slutt ble så ille at jeg måtte ringe til politiet for at pappa ikke skulle drepe mamma, var det viktig å bli tatt på alvor og at politiet kom med en gang!

Skolen er den eneste arena som har nesten daglig kontakt med alle barn. Det er derfor viktig at også lærere og andre som jobber på skolen vet hva det gjør med barn å leve med vold i familien. Disse barna trenger å ha noen på skolen å snakke med, og forståelse for at både utagerende atferd og nedsatte skoleprestasjoner er normalt i en slik situasjon. De trenger omsorg, interesse og mulighet for spesiell tilrettelegging.

Vi må alle ta ansvar, enten vi er profesjonelle hjelpere, lærer, familie, nabo eller venn. Vi må aldri unnlate å si ifra når vi ser at et barn har det vondt. Dessverre er det fremdeles slik at tanken på å beskyldte voksne omsorgspersoner for noe de ikke har gjort, oppleves som mye verre enn å risikere at et voldsutsatt barn ikke får den hjelpen det så inderlig trenger. Vi må slutte å tenke på dette som angiveri, men heller tenke på det som god omsorg og at vi slik kan redde et barns liv.

Anne Lindboe,
Barneombud